

David Joris

**Wten monde stem||melijck gesproocken.|| Dit sy tot niemant || gesproocken dan
tot den benau=||den bekommerden Zielen/ de ouer här || onmechticheit weder het
quaede swär||moedich eñ bedroefft daer henen gaen || hongerich ende dorstich
sijn nae die ge=||rechticheit ... ||**

Rostock: Dietz, Ludwig, 1543

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1012502279>

Druck Freier Zugang

In Theol. unigeb.

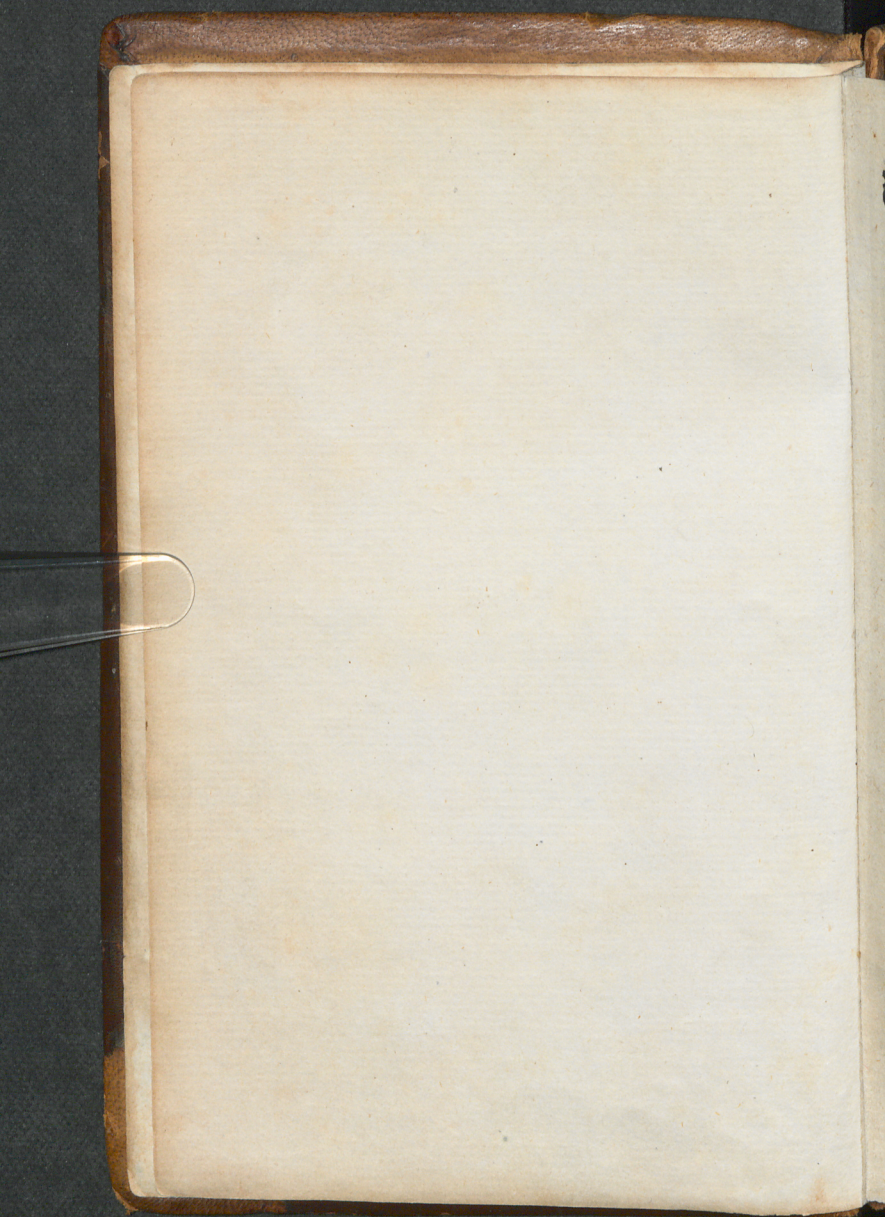
In diese ~~unigeb.~~
unigeb.

33

(M. 3107. O. 1-20.)

Rara

<R> F4-6554¹⁻²⁰

IWten monde stem
melijck gesproocken.

Dit sy tot niemant
gesproocken dan tot den benau-
den bekommerden Zielen / de ouer hâr
onmechticheit weder het quaede swâr
moedich en bedroeffte daer henen gaen
hongerich ende dorstich sijn nae die ges-
rechticheit. Ick raedet niemant an te
seen / swyge te smaecten / dan die hem
seluen alsoe beuindet : met wanhoop
en mystroost oeueralen wort.

Neemt dit voer
een seecker Woort.

Alst dat ghy noch soe
seer voer v neemt / met gant
ser herten meynet het quaes
de te weder staen / geen ges-
hoor noch stat meer geuen
wilt / soe salt v nochtans in
fracht metter tijt opfoemen
al deed gy oick al v beste daer toe. Ende als gy
v opt sterckste daer tegen setten / niet meer doen
A en wilt/

en wilt/salt v opt hoochste tot versckinge sterē
fer verschinen/want dat laet die **HEER**
alsoe verre toe:op dattet quaet/dat doch in ons
verborzen is/bekent/dat is/sijn verderuinge
jnden gront geuoelt/de genade Gods vermeer
det ende hoochgelooft solde werden: dat sonz
der geuoelen des toorns ende versorginge der
ongenaeden niet en mach geschieden. Dan het
heeft veel in al eermen diffinitijff ten wtersten
het quaede proeft off gheuoelt. Nochtans en
weet die mensch eer niet off hy het goede recht
lieft/het quaede in haet heeft/voer hy daer
van angeuochten en mede betreft wort. Want
soe lange hy des quaets seninicheit/namelick
sijn verderffnisse en doorlijcke schaede an sijns
der zielen bytende of nypende niet en geuoelt/
weet hy noch niet hoe crachtich en machrich de
aart des olden mēshes is. Des welkes fracht
sal hy Godt recht loeuen ende prysen/danckseg
gen konnen van sijn verlossinge/by eerst weetē
en kennē mōt jnden gront wār af en van. Dār
om mōten wy tot daer eerst komen/solden wy
ons verblyden en beroemen konnen van daen
verlost te sijn.

Alsoe helpet ons die **HEER** daer selff
toe. Is ons nu dat quaet een viant oder tegen/
soe salt jnden anual off tentacie eerst waerachs
tich blijcken/namelick/off wy daer aff oick be
gerē en verlangē ontslagē/als van enen viant
verlost te sijn/of lieuer by blyuē willen. Nu en
Fan

Fan off en mach onse begeerte off bewisselijcke
 Fracht niet meerder sijn dan onse strijt/ noot off
 gebreef en is/ naemelic/ dan wjt en genoelen
 off bekennen. Ist een klein seerfen/ soe is die be
 geerte niet groot. Is al onse lichaem vol seerte
 ende smerten/ soe roepen wy wt der noot seer
 ellendich te hertelijcker. Want soe die benauts
 heit/ is die begeerte der verlossinge. Welcke be
 geerte/ al ist dat wy terstont geen hulpe en vijn **H**
 den/ niet ophoren noch verminderen / als des
 speract sijnde stille staen en mach / dan alle tijt
 toenemen en vermeerderen moet. Ghelijck als
 die enen viant heeft/ die hem floeckelijck naes
 gaet ende beschaedicht/ begeert hem wel ouer
 wonnen te hebben off ontslaegen te sijn. Nu
 ist dat hy sijn beste daer toe dōnde/ noch bescha
 edicht wort/ verlaet hy dacrom die begeerte niet
 dan soeckt beteren off floeckeren raet/ sich alijt
 naerstiger daer tegen opmaeckende/ om bouen
 tot eren ende niet onder tot schanden te kōmen
 soe hy anders dat Leuen lieuende / in die doot
 niet vallen wil / mocht anders van selfs in des
 viants sweert wel loepen.

Ist dan dat onse begeerte alsoe volkomes
 lick is nae Gods Wille/ dat wy de boosheit en
 dat quaet is geensins / dan contrary en willen
 (dat niet eer en is voer wy tquaede in seen ende
 doert goede bekennen) ende wy daer en boeuen
 noch van oueruallen werden/ salt ons niet tot
 schaede off schande van Gods genaeden/ dan

Aij tot

Ozee. 7.

tot eeren ende profijt staen : want wy moeten ter hellen geleit sijn / daer wy / namelick / de kinderen des hemels / niet an en willen. Ende als soe schijnter als wy meenen verlost te werden / wt den direct geholpen te sijn / seet soe vallen wy eerst daer in / namelick / dat in ons is openbärt sich dan / gelijck geschreuen is : Doen ick Israe hel bestont te meisteren / oepenbaerden sich die misdaet Ephraims. Hier moeten wy an ende doer / en dat noch niet willen / welck Godt wel beualt. Want wie daer wel sonder lyden / soorge off verdriet des herten geerne an wil / gift daer mede te kennen / dat die sonde oder onreinicheit hem een lust ende leuen is : Ende de wort inder hellen gelaeten. Mer die Verwinner Christi n den is de sonde een doot en lyden : Want sy an nemē Gods woorde en staē onder gehoor / sām hz

Johan. 21.

Seet hier in is den sin des Heeren Jesu besloeten / die tot Petrum derhaluen int verbor gen gesproocken heefft : Doen gy jonger waert gorden gy v seluen. Mer als gy olt geworden sijn / sal v een ander bñnden ende leiden daer gy niet en wilt / namelick / tot sonde / doot / duuel ende helle. Want sy daer doer möten tegen den hoop in den hoop / doer die doot int leuen dringen : dat is / winnen den strijt den wy te striden en den kamp den wy te vechten hebben : Naes melick / onses selfs aart / lust ende begeerte / en dat gerechtelick. Want off wy onrecht hebben de al schoen onrecht lyden / wat profiten of winnen

nen wy dan? Mer onschuldich sijnde/ nochtāns
 verwurpen/ verachtet/ bespottet ende gelaster
 te werden/ ende alsoe alle onghelijck op sulcken
 wech te verdraegen/ in allen te ouerkomen/ sy
 nen onwille te seen ende onduechde te oenerho
 ren/ Daer leit/ seg ick/ den strijt ende ouerwin
 ninge in/ Namelick/ ons seluen tegen te staen/
 wt off te buyten/ Christum in te ghaen/ en als
 een flect an te doen/ een kijndeken gelijck te wer
 den/ jae heel van nieuws maecten laeten. Dat
 veele vernederinges/ ontmaeckens of breeckens
 in hefft/ van een yegelick niet en wil wtgeledē
 sijn. Want de mensch wil hem wel buygen en
 gehoorzaem sijn als hy daer wt mach gheert
 werden: off als hem die hocherticheit niet en
 verhefft/ wil hy hem in dit off in dat wel soms
 tijts geseggen laeten: mer niet alijt/ off quae
 lijck in allen/ ten wtersten in sonderheit als hy
 begint groot off hoch op te wassen. Daer wy
 nochtans toekomen mosten/ solden wy Chris
 tum (dies Bruidt off beelt wy mosten sijn) ge
 lijck werden. Want wy mosten wt die ene ge
 rechticheit in dander: wt eender klarheit tot der
 anderer: wt een kleyne duecht tot een meerder
 gaen/ ende noch alijt daer in opwassen tot die
 perfecte Manlijcke oltheit Christi toe/ ende in
 alsulcker wedergeboerten syne paden naeuols
 gen: want in den man bestact eerst de rechte oet
 moedicheit.

Daerom moet die stercke machtige pyne
 A ij dogen

doogen / welck int einde / niet inden beghinne /
beriegent wort. Ende seet dat wil den strijt des
Jesai. 30. groeten Daeges sijn / daer die hooghe toornen
in vallen / de herde herten breecken sullen. Dan
Math. 24. wie volstandich blijfste bis ant einde sal saelich
worden / Dat is: wie dat begintzel des gerech-
ten wesens Christi tot ant einde vast beholt / is
Christus deelachtich. Wijckt yemant daer wt /
dat hy gedoochsaemheit verliesende / de gerecht
te wegen verlaetende is / den seluigen sal klaes
ge / ach wee ouer wee ankomen.

Endtsaemheit
is te saemē een
metel livē syn
Desiten is
een heer daer o
ver sijn dat het
gemoet niet oē
hesloopt

Daeromme moeten wy onse ziele in lijde
saemheit besitten / ons den lyden gelijk maecs
ken / buigende totter eerden / en laeten alle tem-
pesten ouer ons gaen / jae daer noch in verbly-
den / seggende met lust: Jae / jae / soe Heere /
hout / slaet ende wont my vry / want dat is dat
my toekomt. Castijet my vry ende en spaert my
niet: Want den gy strafft / hebby lieff. Och off
wy alle alsoe gesinnet / met Godt waeren / wāt
daerinne verwinnen wy beyde Got en de men-
sche. Godt in synen toorn ende gramschap dor-
die gehoorzaemheit en vernietinge. Den mens-
sche / dat is / ons seluen / in onse verkeerde boos-
heit: die wy tegenstaende wt genaeden oeuers
winnen / een heere daer ouer werden. Daer wt
wy rechte Isracliten off verwinners / Vorsten
Godes genāmt werden / alsoe dat onse gemōt
Godt seet / jae van aensicht tot aensichte.

Wt allen diesen is kenlijck dat het waeckē
ende

4
ende bydden nye als nu profitelijcker / laetst
meer dan eerst van noede is/mits dat den stryft
sich opt treffelijckste eerst inder manschap an-
heest. Ende dat het gebet/ons geweer/het wa-
ken een voerdachtich welberaeden vry gemoet
toebrenckt/ een die beste hoedinge is/ alsoe dat
die nu niet en waecht ende hertelijcken bidt/ver-
wonnen werden moet: Ende die verwonnen
wort sal Sathan ewich eigen/van die door aff
geknaecht werden/den lustigen morgen en to
foemenden troost/noch den Coninck in sijnder
schoenheit niet seer/mer inder eerden gheleit/
onder den doden geschreuen werden/en an dor-
ren oorden wonen/ alle dingen gebreeck hebben
Want hy heuet moegen ontgaen/ ende niet ge-
wilt/ de saelicheit gheweygert die gerechticheit
verlāten/en is ouer getreden tot sonde:

NOTA

Jesae. 33.

Hiere. 17.

Sacrom is hy niet beeter / dan
toorn en ongenade weer

dich. Och biddet

datt ghy

niet

valt in bekoringe

F I N I S

Wtgegaen int Jaer 1543.
den 16. Augusti.

Register

1. van menniger leijart des menschen vianit
2. waarom die dot den Alden bitter gevalt den den jüngen
3. Strave ende ferre
4. Strave ende ferre
5. Strave ende ferre
6. wardo die mensch van goedt geschapen, is
7. vermaninge en sekere, om het goet van Goedt te Cissen En Begeren
8. hodie mensch van Goedt gevalt en op wat mannier hie wederom to goedt te brengen
9. van dat vergaen en navolgen blieven en vergaen moet
10. stemlick gesproken so bena be com merde sielen
11. warning en ferre
12. En richt en Goetlick kind der tucht beide vor oet en jüng

13. van Godes en Des menschen
Kennis, samps harden. bejder
voert brengen
14. hoe hie sien moet die gebott
en overiecht over en Ander
rechtlick heben of bringen mach
15. vant Och sien art en Eigenschaps
16. Wie men voert en van herten
frouwen en bie den hant
nemen &
17. homen sich in desen gevarlickon
tiden inder weelt hebben
en dragen sall
18. en onder schiet te kennen die
vrom en onvrome &
19. van die ongerechte en ge-
rechte prädicanten
20. van dat rechte ware Sion
en jerusalem. en warhachtig
Bericht

vann maniger hrij art des mensche vanden
warom die doot den Alden bittend falt dan
den Jünggen

Araffe unde luer dat 1

Araffe unde luer dat 2

Araffe unde luer dat 3

war to an vni die mensche van G yschard
Jf

ho die mensche van G yschallen

van dat veygen an na folgen blinen unde
veygen moet

tot den benamden veygen siken

warwinge unde luer

en recht en godlike kind knicht

van Gb und des menschen Pentnis 13. lest.

ho die sijn moet die gebot en onyge 14

vant oye sijn out en ygesstoy 15

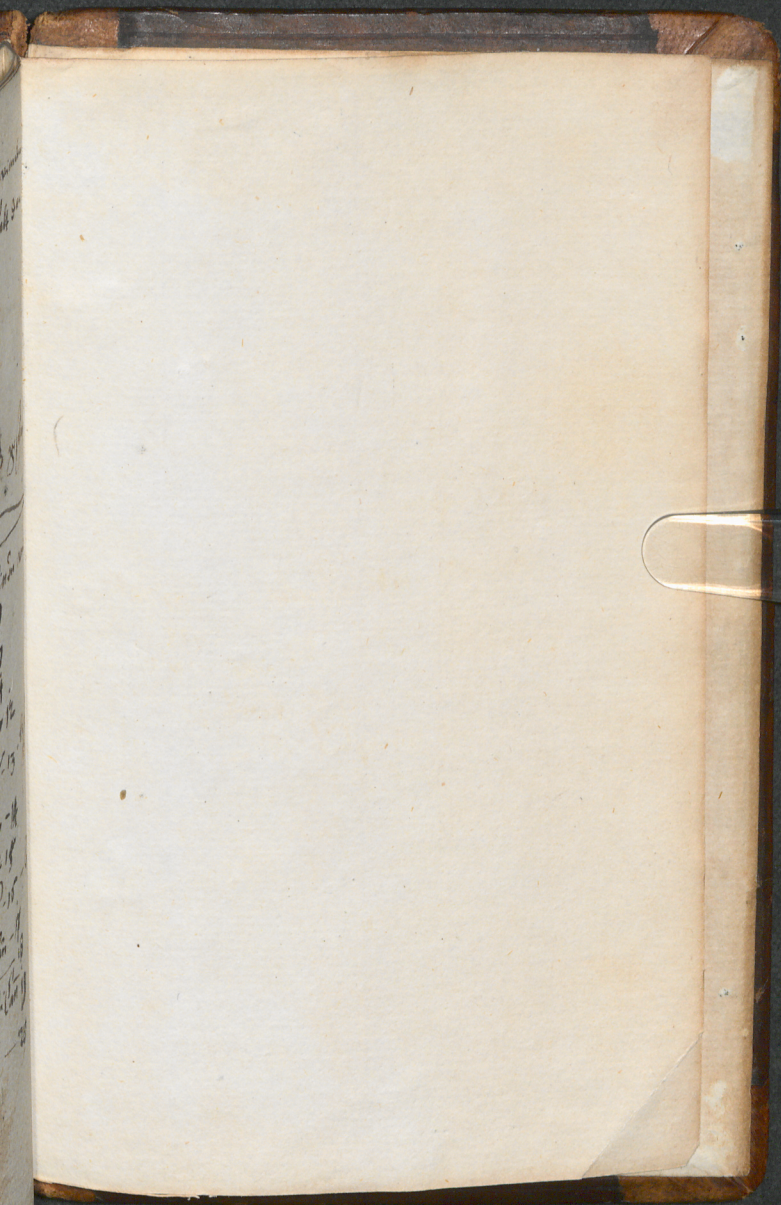
wie men vortan van garten bocher 15. lest

ho men sijn tot die sijn tijden siben 17

een aff sakenwinge

van die veygen en yge yge die van 18

vant rest sijn unde Jerusaleum 19

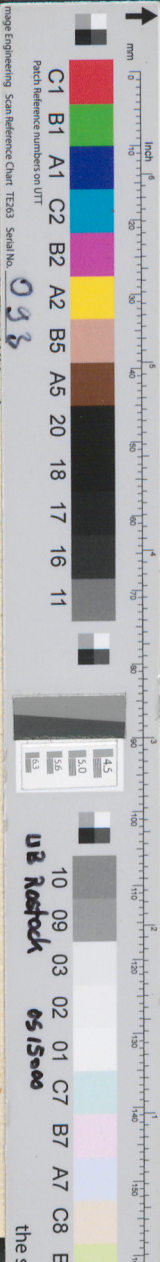

XX Tractate,
Rostock,
1539-1545.

F f -
6554¹-20

Psalm
Zesai
Wien j
ende kl
sullende
sent wa
wt den
een mac
volck. **E**
Zesai.

nt oick inder hoochten der berghen/
n/ vruchtbaer ende swaer ghelaeden
at sijn geruisch / wie den Cederen op
/ sijn sal / die vanden windt beroert
soe salt toenemen ende wassen inden
ie dat gras opten velde.

er wort hier die Schrifftgeleerde gez
ter die Raetsbeer/ die een veruoegen
baer blyuen die meisters die de jonge
Daer en sult ghy niet seen een volck
nder dieper spraecken / off in hoeger
mensen / diemen niet verstaen en
een vreemder tonge/ diemen niet be
f vermercken kan/ als wel een rechte
raecke wten monde Gods inder waer
en jnt herte ende niet allene in de oren
naemelijck/ in Zion: Demen dan glo
chynende seen sal/ een hoofstade ont
rijlijcker scesten. Daer sullen dijn D
usaelem seen / die heerlijcke Woening
utte die nimmermeer en sall veruoert
ckt werden / als well voertijts ghes
want sy foemen sijn tot die rechte vol
entenisse des ewigen waerheits een
s Heilighen hemelschen verstants
aer gheen loogen off bed:och toe en
re inder ewicheit achter afstan mot.
erstaen by een kint ende man/ dat ten
te leyden ende wijs te maecken is/
wit ende wit swart: goet quaet ende
quaet